

Rahvusvaheline Valuutafond (RVF) lõpetas 2002. aasta Artikkel IV konsultatsioonid Eesti Vabariigiga

1. juulil 2002 lõpetas RVFi juhatus 2002. aasta Artikkel IV konsultatsioonid Eesti Vabariigiga.

Taust

Üleminekuriikide hulgas on Eesti tulemused olnud jätkuvalt suurepärased. Riigi ametivõimud viivad ellu turumajanduslikke reforme ja usaldusväärset makromajanduslikku poliitikat, pööravad suurt tähelepanu institutsioonide kujundamisele ja järgivad oma tegevuse läbipaistvuse põhimõtet. Suures osas on Eesti edu nurgakiviks mõistlik fiskaalpoliitika, kusjuures riigivõla tase on äärmiselt madal, valuutakomitee põhimõtteil rajanev vahetuskursirežiim usaldusväärne, ulatuslike struktuurimuutustega on viidud erastamisprotsess peaaegu lõpule ning eesmärgiks on integreerida riik Lääne-Euroopaga. Oluline on, et Eesti otsustas juba üleminekuprotsessi varases staadiumis loobuda jooksev- ja kapitalikonto tehingute piirangutest.

2001. aastal oli Eesti majandus silmatorkavalt paindlik, kui arvestada seda, et tema peamiste kaubanduspartnerite majanduskasv aeglustus. Kuigi võrreldes eelmise aastaga majanduskasv aeglustus, ulatus see peamiselt just investeerimisnõudluse arvel tervelt 5,4%ni. Vaatamata mõnedele ajutistele ebasoodsat mõju avaldanud välis- ja reguleeritud hindade õokkidele, suurenes tarbijahinnaindeksiga mõõdetav inflatsioon ainult pisut - 2001. aasta keskmisena 5,8%ni. Kuigi Eestis tekitab probleeme ainulaadne struktuuriline tööpuudus peamiselt ühes piirkonnas, paranes veidi olukord tööturul ja tööpuuduse tase alanis natuke - 12,6%ni.

Valitsusel õnnestus saavutada ka mõningane eelarve ülejääk. Ehkki kohalikud omavalitsused jätkasid eelarvepuudujäägi suurendamist, kompenseeris selle keskvalitsuse eelarve ülejääk. Eelarvepositsiooni paranemine näitas, et ametivõimud täidavad enda poolt võetud kohustust vähendada valitsusaparaadi suurust. Teist aastat järjest jäi palgakasv hinnakasvust madalamaks ja pensionid ei tõusnud. Valitsus kasutas eelarve ülejääki ja erastamistulusid riigivõla kustutamiseks ja deposiitide loomiseks välismaal.

Lühiajaliste intressimäärade kärpimine Euroopas ja riigi riskipreemia langus aitasid kaasa monetaarolude lõdvenemisele Eestis. Raha- ja laenuagregaadid kasvasid 2001. aastal tublisti. Eriti märkimisväärselt suurenes liisingfinantseerimine, mis hõlmab umbes kolmandiku erasektori laenudest. Selleks, et viia krediitiasutuste kohustusliku reservi nõue vastavusse Euroopa Majandus- ja Rahaliidu nõuetega, alustati selle järk-järgulist vähendamist. Kuna kommerts pangad on samaaegselt kohustatud hoidma varasid kõrgekvaliteedilistes euroga denomineeritud instrumentides, ei mõjutanud see samm likviidsust, leiab Fond.

Jooksevkonto puudujääk on, võrreldes eelmise aasta näitajaga, jäänud muutumatult 6,5% juurde. Enamikus majandussektorites oli eksporditegevus suhteliselt edukas, väljavedu Venemaale kasvas aga märgatavalt, sest alustati madalalt võrdlustasemelt. Negatiivne mõju, mida väliskaubandusbilansile avaldas tagasilõök telekommunikatsiooni sektoris, oli tagasihoidlik, sest enamasti oli tegemist vähest lisaväärtust loovate allhanketöödega Skandinaavia elektroonikatööstusele, mille vähenemine tõi kaasa üheaegse languse nii ekspordis kui ka impordis.

Direktorid tunnustasid ametivõime pideva reformimeelsuse ja aruka makromajanduspoliitika eest, märkides, et Eesti on mitmes mõttes turumajandusele eduka ülemineku näidiseks teistele riikidele. Direktorid kutsusid ametivõime üles saavutatud edu kindlustama ning jätkama ettevalmistustega Eesti edasisel institutsionaalsel integreerimisel Euroopa Liitu, jälgides samal ajal valvsalt ka sise- ja välisarenguid.

Juhatuse hinnang

Direktoritel oli meeldiv tõdeda, et Eesti on suutnud vastu seista hiljutisele majanduskasvu aeglustumisele kaubanduspartnerite juures ja et sisenõudlus - eriti erainvesteeringud - on jäänud suhteliselt jõuliseks. Vaatamata vähemsoodsale väliskeskkonnale on ekspord suuremat lisaväärtust

andvates sektorites hea. Jooksevkonto puudujääki finantseeritakse jätkuvalt võlga mitteteketavate välismaiste otseinvesteeringute arvel.

Direktorid tervitasid jätkusuutliku konservatiivse fiskaalpoliitika ellurakendamist, mis on taganud muljetavaldavalt madala riigivõla taseme ja väikese eelarve ülejäägi 2001. aastal. Nõustuti, et ametivõimude poolt 2002. aastaks pakutud eelarvekava ei kahjusta riigi rahanduse jätkusuutlikkust, kuigi see nõrgendab pisut eelarvepositsiooni. Jooksevkulutuste kasv suurendab eelarvepingeid tulevikus kui eelarves tuleb koht leida ka Euroopa Liidu ja NATOga seotud lisakulutustele.

Direktorid hoiatasid ka, et aasta keskel koostatav teine lisaelarve suurendab pingeid - ametivõime julgustati laskma oodatust suurema majanduskasvu puhul automaatsetel stabilisaatoritel vabalt toimida. See aitaks kärpida ka maksebilansi puudujääki, mis oleks valuutakomitee tingimustes oluline. Direktorid nõustusid, et ametivõimud peaksid püüdma hoida eelarvet enam-vähem tasakaalus keskpikal perioodil, reageerides paindlikult tsüklites toimuvatele lühiajalistele muudatustele.

Direktorid märkisid, et inflatsioonitase on jätkuvalt Euroopa Liidu keskmisest kõrgem. Ometi nõustuti, et kuna kaubeldavate kaupade sektoris on tootlikkuse kasv tõenäoliselt suurem kui siseturukaupade sektoris, suudab Eesti konkurentsivõimes kaotamata pisut kõrgema inflatsiooniga keskpikal perioodil toime tulla. Samal ajal hoiatasid direktorid ka selle eest, et palkade kiirem kasv võrreldes tootlikkusega õõnestab Eesti konkurentsivõimet.

Monetaarküsimuste vallas kiitsid direktorid ametivõime kohustuslike reservide nõude ettevaatliku vähendamise eest, märkides, et raha- ja laenuagregaadid on hakanud aeglasemalt kasvama. Nad nõustusid eesmärgiga vähendada kohustuslikku reservi euroalas kehtiva tasemeni, kuid manitsesid ettevaatlikkusele soovimatu likviidsuse ja inflatsioonilise surve kasvu suhtes siseturukaupade sektoris. Samuti julgustasid direktorid jälgima tähelepanelikult liisingufirmade krediteerimist, mis ulatub juba kolmandikuni erasektorile antavatest laenudest.

Direktorite seisukoht on, et valuutakomitee süsteem tuleb jätkuvalt toime majanduse toetamisega ja endiselt peetakse kinni peamistest nõuetest - mõistlik fiskaalpoliitika, madal riigivõlg ning soov struktuurireforme ellu viia. Oldi nõus, et selline suhtumine peaks jääma Eesti majandusstrateegia nurgakiviks nii liitumisel Euroopa Liiduga, osalemisel ERM2 süsteemis kui ka ühisraha kasutuselevõtul.

Direktorid tervitasid edukat Finantsinspektsiooni loomist, mis peaks edendama järelevalvet Eesti finantsinstitutsioonide üle ja hoidma hiljuti saavutatud stabiilsust selles sektoris. Stabiilsuse säilitamise kõrval tuleks elimineerida veel olemasolevad finantssüsteemi moonutused, et paremini jaotada sääste ja investeeringuid ning tagada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete piisav juurdepääs finantseerimisele. Direktorid rõhutasid, kui oluline see oleks elujõulise ettevõtlussektori arengu tagamisel, mis aitaks hoida kõrget kasvukiirust keskpikal perioodil ning kinnistada suurenenud tööhõivet. Praegune hoiuseintresside maksuvabastus tuleks tühistada.

Direktorid tervitasid ametivõimude jätkuvat tegevust läbipaistvuse suurendamisel ja ootasid riigieelarve seaduse muudatuste väljakuulutamist, mis kinnitaks veel kord fiskaalläbipaistvuse juba niigi kõrget taset. Kiitust väärib ka rahapesuvastane tegevus ja terrorismi finantseerimise vastu suunatud sammud.